

Bestaat er een rechtvaardige inlichtingentheorie?

Prof Dr C. Ceulemans
Departement SCGW – Leerstoel Filosofie
KMS

.be

Opbouw uiteenzetting

- Antwoord formuleren op twee vragen:
  - *Wat* moeten we verstaan onder een RIT?
  - *Hoe* zou zo'n RIT er kunnen uitzien?
- Opmerking: ambitie beperkt tot het schetsen van brede contouren

.be

Definitie RIT

- Logisch samenhangend geheel van principes dat van nut kan zijn bij:
  - het bepalen hoe ik mij als inlichtingenagent op een ethisch verantwoorde wijze dien te gedragen;
  - het evalueren van het gedrag van individuen in hun rol van inlichtingenagent.
- Maar, wat is “een ethisch verantwoord gedrag” binnen deze context?

.be

Definitie RIT

- Voorafgaande meta-ethische vraag: wat bedoelen we met een ethische *theorie*?
- Niet descriptief, maar *normatief* van aard.
- Beeld schetsen van onderliggende principes voor ethische oordeelvorming.
- Streven naar een reflectief evenwicht tussen theorie en morele realiteit

.be

Inhoud RIT: basiscomponenten

- Utilitaristisch basisprincipe:
  - Wat? → evaluatie op basis van nuttigheid
  - Waarom? → functionaliteit van inlichtingendiensten
- Twee opmerkingen:
  - Nuttigheidswaarde = afgeleide waarde
  - Zuiver utilitaristische theorie ≠ *ethische* theorie

Inhoud RIT: basiscomponenten

- Noodzaak om RIT aan te vullen met *deontologische* component.
- Plichten = begrenzingsen op het gedrag tav anderen, los van nuttigheidsoverwegingen
  - Plicht om anderen niet te schaden;
  - Plicht om niet te misleiden.
- Doel: het bieden van een individuele morele bescherming (rechten) tegen utiliteitsdruk.

Inhoud RIT: verdere uitwerking

- Hoe sterk moet zo'n individuele morele bescherming zijn?
- Twee extreme posities:
  - Zuiver utilitaristische positie: afwezigheid van plichten.
  - Zuiver deontologische positie: absolute plichten.
- Tussenpositie: *prima facie*-plichten → relatieve plichten.

.be

Inhoud RIT: verdere uitwerking

- *Prima facie*-plicht → nadenken over een nuttigheidsdrempel (proportionaliteit).
- Hoge drempel → Sterke bescherming
- Lage drempel → zwakke bescherming
- Bepaling hoogte nuttigheidsdrempel:
  - Intentionele versus voorziene schade;
  - Schade versus laten beschadigen.

.be

Besluit

- Mogelijke kritiek op voorgestelde RIT:
  - Geeft onvoldoende handelingsindicatie;
  - Gevaar van *prima facie*-plichten: ondergraving van individuele bescherming.
- Weerlegging kritiek:
  - RIT $\neq$ mathematisch model;
  - RIT $\neq$ substituut voor het individuele morele beoordelingsvermogen.